

Maikuu ilm kui morninäoline modell

26. mail märatsenud torm tõstis Järvamaal Koigi vallavanema Jüri Randmäe Silmsi külas asuva talu kõrvalhoonelt katuse ja lennutas selle paar meetrit eemal seisnud traktorile Kuu aega tagasi juhtusin nägema, kuidas Zürichi jaamahoones harjutasid modellid peatseks moedemonstratsiooniks. Pikakoivalistel piigadel õnnestus kassirajal (Carmen Kassi järgi?) tippimine igati, ainuke, mille pärast nad kiilaspäiselt dresseerijalt tõrelda said, oli nägudele kippuv naeratus. Euroopa ilmateenistuste ühendust juhib leedulane.

Tänavune mai meenutas kangesti noid moodsaid modelle - ilm püsis valdavalt mornina, vaid kuu lõpupoole juhtus pikemaid päikselisi päevi.

Soojaüllatus

Paljudele tuli ootamatusena, et keskmiselt õhutemperatuurilt oli lehekuu tavalisest soojem: hilines ju kevade tulek ligi kahe nädala võrra.

Meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis arvutati mai keskmiseks Eestis 10,8° C (pikaajaline keskmine ehk norm on 9,4° C). Ühes mõttes oli ilm küll tavaline: saartel oli märksa jahedam kui Kagu-Eestis.

Kui möödunud aasta kevad paistis silma põua poolest, siis nüüd püüdis loodus kaotatud tasa teha. Vihma tuli pea kahekordne ports, Eestis keskmiselt 81 mm. Eriti kõvasti kasteti Ida-Eestit - Mustvee sai vett juurde 119 mm, Tartumaa pea samapalju - tunduvalt kuivemaks jäi Pärnumaa - 39 mm.

Maikuu algas tugeva tormiga, iilides ulatus tuule kiirus saartel kuni 28 m/s! Arvatavasti oli sarnane möll ka kuu 14. päeval Järvamaal Aravetes trombi tegutsemise ajal.

Tõeline koerilm valitses kuu keskel, just siis, kui Pärnus avati rannahooaeg ning kui koguneti Türi lillelaadale. Tartus sadas kolme päevaga alla kuunorm vihma - 55 mm. Odrapõllud näisid riisiväljadena.

Kahekümne kuuenda õhtul rappis Lõuna-Eestit tugev äikesetorm. Välkude ja paukude vahel polnud vahet. Süttis vähemalt neli hoonet, näha olevat olnud ka keravälke. Hoopis teistsugune maru, magnetorm, mitme kuu tugevaim, tabas tervet maakera 29. mail, kaduneljapäeval ehk taevaminemispühal. Raadioside oli sel ajal paljudes riikides häiritud. Ehk mõjutas too nähtamatu torm ka Blackmore'i tema kontserdi ajal Pirital: staar vaevles musta masenduse küüsis.

Päikesevarjutus

Lehekuu viimasel päeval võisid põhjaeestlased, kel ilmaga rohkem vedas, imetleda rõngakujulist päikesevarjutust. Seekord ei hirmutanud astroloogid õnneks varjutuse paha mõjuga, nagu oli see paar

aastat tagasi. Nii ei helistatudki Tõravere observatooriumi, et pärida, kas tõesti tuleb selliseid nähtusi nagu varjutused ning planeetide rivistus tõsiselt võtta.

Ka mujal maailmas oli maikuu tormine. Ühendriikides algas tornaadode hooaeg uue rekordiga: kunagi varem pole mais kümne päevaga möllanud 412 keerist. Hävis palju külasid-linnu, hukkus 42 elanikku. Isegi üks tolmukeeris (dust devil) oli Maine'i osariigis nii tugev, et purustas maja! Troopiline torm nimega Linfa (Lootos) uputas Filipiine ja sakutas Jaapanit.

100 aasta eest

☞ 1903. aasta lehekuu oli Tartus tänavusest jahedam (11,2°), vihma sadas 44 mm, ühel päeval oli ka äikest.

☞ Postimehe kirjasaatjalt:

☞ Tartust. Ju mõnda aega enne Jüripäeva pidasivad kiilid ja kärbsed ilusatel päevadel õhus pillerkaari, ja õhtu eel kihises õhk üsna sääskedest ja kihudest. Kui kuiv ja soe suvi tuleb, siis on hobustel ja elajatel tänavu palju nende vereimejate käes kannatada.

☞ Pärnust. Veel kaks nädalat ja siis on suvitamiseaeg rannal kätte jõudnud. Puud ongi juba lehtes, ammugi laulavad linnud, aga supelusevõõraid pole veel siinemaale tulnud.

☞ Pärnust. 22. mail viis vesi Sauga jõe päält silla. Jalginimesi ja isegi hobuseid viidakse nüüd raha eest paatidega üle.

☞ Ida Preisimaal lõi välk Kosteni hullumajasse sisse ja surmas kolm hullu.

50 aasta eest

☞ 1953. aasta mai oli Tartus soojuselt tavaline (10,7°) ning kuivavõitu (22 mm vihma). Kuu lõpul tõusis temperatuur korraks 29 kraadini.

☞ Edasis teatati:

☞ Demonstrandid raporteerisid 1. mail, et teraviljaprobleem on Eestis lõplikult lahendatud. Kolonnides kanti viljavihke.

☞ Torino (Itaalia) kohal möllas orkaan. 90 aastat tagasi ehitatud kõrghoone varises kokku.

Ilmateadlane Ain Kallis

